

ЕКОКОМИТЕТЪТ — 10 Г. ПО-КЪСНО

Гриф „Строго секретно“ пише ДС на акцията на интелектуалците

БОРЯНА ЦАЧЕВА

Преди 10 години на 8 март в Дома на киното режисьорът Юри Жиров показва документалния си филм „Дишай“.

Той разкрива драмата на русенци, отравяни от замърсяванията, които бълва заводът в Гюргево. Подтекстът е нехайството на българското правителство, намеква се за по-дълбоки игри, жертващи здравето на хората.

Сред присъстващите 500 души се чуват викове срещу Тодор Живков и комунистическата партия, твърдят очевидци. Спо-

да се организират за спасяването му? Разработка на специалните служби ли беше комитетът? Имаше ли ченгета сред учредителите? Вярно ли е, че русенският комитет е зародилът на опозиционерството и довежда до 10 ноември?

Тези въпроси и след десет години няма да имат еднозначен отговор. Факт е обаче, че БКП веднага започва „идеологическа профилактика“ за бързото ликвидиране на комитетата.

**„Няма такова явление,
няма такъв комитет“**

Такава е официалната реакция

и съпругата на Станко Тодоров Соня Бакиш.

В резултат на „навременни, профилактични, превантивни и оперативни мерки бе предотвратена замислената от инициаторите на т.нар. „Екогласност“ мирна демонстрация по повод годишнината от обявения Обществен комитет за екологична защита на Русе, пише в доклад на Шесто. Според оперативни работници „превантивна работа“ била в противопоставянето на

**казионни структури срещу
неформалния комитет**

и създаване на интриги вътре в него.

Сплашването има частичен ефект. Не всички се примиряват. Срещите на комитетата стават все по-редки, членовете му оттичат в други „неформални“ организации като Клуба за подкрепа на гласността и преустройството, и „Екогласност“.

Къде са десет години след създаването на русенския комитет най-активните му дейци? Една част от тях минаха в забвение, други се включиха в политиката след 10 ноември. Сигурното е, че сега малка част от тях са сред управляващите. Политическите им биографии и метаморфози правят все по-труден отговора на въпроса —

**екологията
или гражданското съзнание**

бяха мотивите са тогавашните им действия.

Факт е, че членове на комитетата застанаха в двата полюса на политическия живот. Георги Мишев, Димитър Езекиев, Стефан Гайтанджиев, Петър Слабаков са от страната на СДС във Велико народно събрание. Това ядро по-късно също се разби — Мишев излезе от политиката, а Стефан Гайтанджиев и Петър Слабаков минаха от другата страна и станаха депутати от БСП.

Нешка Робева, Светлин Русев и Чавдар Кюранов никога не напуснаха червените редици, но бяха изтласкани от бивши комсомолци и новата червена върхушка.

Александър Каракачанов също тръгна със СДС, стана кмет на София, но отпадна с първата вълна отлупвания. След нетрайни връзки с либералите на Петко Симеонов, с горяните на Сашо Томов, сега той се приюти при Ахмед Доган и е депутат от ОНС.

Една част от активистите на русенския комитет задълго гравитираха около Желю Желев. Ивайло Трифонов и Юлия Гурковска дори влезнаха с Желев в президентството. Сега Трифонов е посланик, а Гурковска е в Центъра за либерални стратегии.

Христо Смоленов дълго се колеба отляво надясно и сега е от БББ. В 38-ото НС преживя тежки моменти — влезе в списъка на ченгетата, на кредитните милионери и накрая дочака разпадането на парламентарната си група.

Всъщност далече от политическите страсти в столицата останаха тези, които всъщност останаха всичко — русенските майки.

ОТЗВУК

ОСМАН ОКТАЙ, ОНС:

Русенският комитет имаше благородното желание да алармира обществеността за екологичната ситуация в Русе. Сега много от политиките незаслужено се бият в гърдите. Тогава обаче те си спяха при жените, а други лежаха по затворите и създаваха такива организации.

НИКОЛАЙ КАМОВ, ЕВРОЛЕВИЦА:

Дисидентството у нас бе проявено реално чрез този комитет. Той срещна одобрението на мислещите, които за съжаление, винаги по-малко от останалите.

СТЕФАН САВОВ, НАРОДЕН СЪЮЗ:

Това беше формация на хора близки до комунистическите идеи. Моралната съпротива не започва с русенския комитет, нито с побоя пред „Кристал“. Винаги е имало общество, което не приема комунизма.

ЛЮБОМИР БОЖКОВ, ПГДЛ,

председател на БСП в Силистра:

Доста интелигентни хора влязоха тогава в Комитетата за защита на Русе. Веднага им лепнаха етикет „дисиденти“, но мисля, че създаването на комитетата беше по-скоро борба срещу тревожната екологична обстановка, отколкото политически акт.

ЛЪЧЕЗАР ТОШЕВ, СДС:

Там бяха хора на изкуството и интелектуалци, които имаха смелост да говорят по този важен въпрос, но целта им не беше свалянето на комунистическата партия.

ред други плахите опити за нажежаване на атмосферата били отбивани от домакините на тържеството. Сигурното днес е, че в залата е имало много ченгета, които правят тайни записи с камери. След прожекцията се основа

**Обществен комитет за
екологична защита на Русе**

Между инициаторите са Георги Мишев, Светлин Русев, Нешка Робева, Соня Бакиш, Желю Желев, Ивайло Трифонов, Петър Слабаков, Димитър Езекиев, Христо Смоленов, Велислава Дърева. Сформирано е и ръководство от 33 души начело с Георги Мишев.

Каква е истината за тези хора, които се осмелиха за тези хора, които за бедствието в дунавския град, но и

на ЦК на БКП. На 11 март активистите на комитетата са привикани в ЦК. „Екологичният протест може лесно да бъде използван от антикомунистическите сили за политическа пропаганда, което ще рече, че се върши антинародно дело, вреди се на блестящите отношения с Румъния и Русия“, издават страховете си Чудомир Александров, Милко Балев, Гриша Филипов и Георги Стоянов. Те виждат в партийното членство на повечето активисти коз за разбиване на ядрото и ги обявяват за врагове с партиен билет.

Проблемът се обсъжда на заседанията на ЦК на БКП и документите носят гриф „Строго секретно“. От партията са изключени Георги Мишев, Христо Смоленов